

KÜLÜGY-HADÜGY

Budapest, 1914 szeptember 8-án

HETI SZEMLE

I. évfolyam, 22. szám

Szerkeszti: Szilágyi Lajos dr., cs. és kir. kamarás, ny. százados. o Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Népszínház-u. 16

Előfizetési ára: negyedévre 8 K, fél évre 15 K. Egyes szám 20 fillér. Páros napokon jelenik meg. Telefon: József 51-15

A II. sz. veszteséglajstrom az 5-7. oldalakon van.

Páris előtt . . .

Mikor a fegyverek ropognak, nemcsak a Muzsák, hanem a diplomaták is hallgatnak. Egyelőre csak biztos távolságból és jó látcsővel figyelik az ágyuk lángviharát és lesve-lesik azt a nagy pillanatot, mikor nemcsak a vesztes fél van visszavonulóban, hanem a győztes is elnyomja a kimerültségnek és a rettenetes vérveszteségnek halálos fáradtsága.

Akkor aztán a világháború párologó mezőin gulákba rakják a fegyvereket és talán a hágai békepalotában megkezdődik a diplomaták tanácskozása.

Ha ugyan tanácskozásnak nevezhető az, mikor a diadalittas győzők követői leoldják vérbe mart kardjaikat, hogy bedobják a hadisarc serpenyőjébe?

Mert így lesz és így kell lennie, míg velünk van nemcsak a hadiszerencse, hanem az egyedüli és szeplőtelen tisztaságú igazság! Ez pedig velünk van. Ezt nem lehet francia kiáltványokkal, angol proklamációkkal, belga siránkozásokkal, orosz ukázokkal és szerb sérelmekkel elvitatni. Ennek a háborúnak pragmatikus történelmét akárki írja meg, a tisztaság jegyével csak a német és magyar-osztrák fegyvereket illeti. Csak a jóban-rosszban, békében-háborúban egymás mellett hiven és teljesen kitartó szövetséges társak azok, kik a becsületért, életükért és ezzel egyben a kulturáért és az eljövendő időknek tekintéjéért harcolnak. Míg a többiek — a világháború rettenetes rémét alias és látomásos ürügyek alávaló kanócánál gyújtották meg és e gyújtogatók most már fogvacogva látják, hogy a lángba merült világtenger ma Párist, később talán majd Moszkva falait perzseli meg.

Minden úgy történik, mintha a történelem géniusza isteni színjátékaiból leprizt rendezne. Páris másodszor nyó-

gi már a német hadak dobbanó léptét. De hogy mi lesz a megismételt tragédiának végső csattanója: arról hűvös, csöndes éjszakákon topregve tanácskozik a nagy császár, a nagy vezérkar és a két legelső — berlini bankár.

És ettől a tanácskozástól jobban kell rettegnie Franciaországnak, mint a 42 centiméteres mozsaraktól Páris lakosságának! Mert minden vérveszteségnél rettenetesebb lesz az a szörnyű vágás, mely a francia citoyennek zsebet metszi fel! Azt a zsebet, mely eddig a pánszlávizmust táplálta és létrehozta a legerkölcstelenebb és legbornirtabb államszövetséget. Oroszországnak csak Franciaország pénze kellett. Magát a francia kulturát, a nagy forradalom lángszavu ígét, a megváltó szociális reformokat a kancsuka nem engedte be a muzsikok, a kozákok, a tatárok földjére; csak éppen a sárgán fénylő Napoleon aranyakat, melyek előtt még a szent Moszkvának kapui is megnyitáltak, hogy aztán mégis üresek maradjanak a hadsereg-raktárak, de annál inkább megteljenek az orosz nagyurak és kisistenek zsebei. A szorgalmas és takarékos francia kispolgár minden aranyát a muszka panamisták zsebébe rakta és most aztán elkerülhetetlenül jó az alapos és hatalmas német zsebvágás, hogy legalább 100 évig elmenjen a kedve Európának a háborútól és ebben az eljövendő boldog korban Franciaország, Anglia és Oroszország felkészülhessen az új leszámolásra. Bizunk benne, hogy még akkor is rendületlenül egymás mellett áll a középeurópai szövetségestársak érctbarátsága, mely Istentben, igazságban és egyesült erőben bizakodva védi az igaz európai kulturát és még a fegyverek csattogásában sem alvó valódi humanizmust.

Mindenkinek ingyen küldjük meg a Külügy—Hadügy eddig megjelent számait, aki f. évi szeptember 1-től legalább egy félévre előfizet.

Német aspirációk — orosz területen.

A germán Hadur kardjára ütött és a régi germánok vitézségével indul utnak több milliónyi serege. Két évezred legendái ujulnak meg: Párist és Moszkvát ugyanazon germán vihar fenyegeti, mely a teutoburgi erdőben először szakadt rá a dölyfös római imperátor seregére. Míg a francia nép Varusát, Joire tábornokot felelősségre vonja, az alatt Kelet-Poroszországban a németek körülfogták a „felmentő” orosz sereget.

Nincs menekvés. A császár kihuzta kardját hüvelyéből és csak Nagy Péter városában teszi ismét vissza . . .

Győznünk kell és e győzelemben vetett hitünk oly erős, hogy nem a medve bőrére iszunk, amikor képzeletünkben megrajzoljuk a jövő Európa térképét, egy, a mostaninál színesebb, változatosabb térképét, melyen ujabb, szabad határok válnak ki abból az egyhangú szintömbögből, amely most az orosz birodalmat jelöli.

Természetes, hogy a győztes államok nem elégednek meg egyes népek felszabadításával és anyagi kárpótlással, hanem minél nagyobb területet követelnek maguknak azon a békekonferencián, mely esetleg évtizedekre megállapítja Európa határait.

Az első terület, melynek felszabadítását reméljük, Lengyelország: a legegységesebb valamennyi dél-orosz tartomány között. Politikai érettsége, évezredek múltja is biztosíték arra, hogy ez a szerencsétlen

1:2,750,000.

föld elnyeri forrón óhajtott, megérdemelt függetlenségét. Nehéz is elképzelnünk, hogy Lengyelország ismét felosztásra kerüljön.

Az egész lengyelség másiélévszázados elnyomatása alatt szinte észrevétlenül közeledett a monarkia felé. Ennek a céltudatos törekvésnek pedig nem monarkiank orosz-lengyel politikája szabta meg az irányát; (hiszen ellenségeink sem foghatják ránk, hogy mi valaha idegen nemzetiségeket lázítottunk.) A lengyel nép, melynek Ausztriában korlátlan szabadságot biztosítottak és amelynek sorsa irigyléseméltó a német és orosz-lengyelországi lengyelekéhez képest, hálás bizalmat tanusít monarkiank iránt: ezt a bizalmat a háboru után mindenesetre gyümölcsözteti és meghálálja a kettős monarkia.

Politikai bünt követnénk el, ha Orosz-Lengyelországot a mi érdekkörünkből kijtenők; másrészt józan számítás szerint is lehetetlen, hogy a lengyelség máshol keresse boldogulását, mint abban az országban, ahol a Goluchowskyak és Bilinskiek nagy befolyást nyertek.

A monarkia útja tehát világos; német szövetségeseink célját pedig logikus megfontolással is kijelölhetjük.

A német terjeszkedés természetes iránya — a Keleti-tenger partvidéke. Mintha ezt a törekvést juttatta volna kifejezésre a kis „Augsburg“ iskolahajó, amikor bombázni kezdte a háboru első napján Libau kikötőjét. Oroszországnak a Keleti-tenger mellékén 3 tartománya van: Észtország, (Eszthland, oroszul: Esztylandszkaja gubernija, észtil: Észtimá,) Livorszag (Livland, Liflyandszkaja gubernija) és Kurföld, (Kurland). Mindhárom volt már német kézen, így tehát a német törekvéseknek itt megvan a történelmi alapjuk. Ma is a német szellem és a német pénz vezet mindhárom tartományban. Németországhoz legközelebb esik Kurland, mely a 16. század közepéig német fennhatóság alatt állott; a német uralom és a német szomszédság hatásaképp ma is a német az intelligencia érintkezési nyelve, míg az ország lakosainak nagy része a lett nyelvet beszéli.

A lett kezdetleges kulturájú, babonás nép, melyben aligha volna államfentartó képesség. Ők lakják a szomszédos Livland déli felét is, de annyira keverten más nemzetiségekkel, (észtek, lengyelek, litvánok etc.) hogy függetlenségük kimondásával Európa alighanem második Albániát teremtené. Viszont a németeket, akik nem háborgatnák őket babonás szokásaikban, szafaditókként fogadná ez a békés, agyon-sanyargatott nép.

Livland északi felét és Esthlandot a velünk is rokon észtek lakják. Mintegy egymillió testvérnépe ez a finnek, mely azonban nyelvét és faji jellegét ezer év előtti, eredeti állapotában fenntartotta. Az orosz hivatalos nyelv csak újabban szorította ki Észtországban a németet, mely jó ideig a dorpáti egyetem tanítási nyelve is volt. Németek alkotják a 100.000 lakossal bíró Reval intelligenciáját és az ország minden nagyobb birtoka német földesurak kezében van. Érthető tehát, ha az észtek még bizalmatlanul, sőt gyűlölettel viseltetik a ré-

gi „rabszolgatartókkal“ szemben és bizony a német uralom csöppet sem volna kívánatosabb az észtek előtt, mint az orosz; de viszont nem szabad elielednünk, hogy Észtország az orosz birodalom legértékesebb és legsűrűbben lakott területei közé tartozik, (25 lakos esik egy négyzetkilométerre.) így hát az előbb említettek kivül ez a körülmény is döntő fontossága a német igények megállapításánál. Ottan pedig, ahol fegyverek döntenek, a győztes félre szokta tenni a személyes szimpátia kérdését.

F. J.

Szófiai levél.

A „Külügy-Hadügy“ tudósítójától.

Egy bolgár újságíró, ki mint a jelenleg Nisben székelő bolgár követség futárja, hetenként többször utazik Szerbiába, sőt a főhadiszállást is felkeresi, rendkívül érdekes megfigyeléseket tett a szerb hadsereg hangulatáról és e sorok írójának a következőkben beszélt el tapasztalatait a mozgósítás első napjaitól kezdve:

— A mobilizáció proklamálását hihetetlen kedvetlenséggel fogadták a tartalékosok. A két háboru alatt teljesen kimerült szerb katonák, kiknek alig hagytak időt, hogy feldult családi tűzhelyüket helyreállítsák, máris újból zászlók alá szólitották őket, csak immel-ámmal, vagy egyáltalán nem tettek eleget a mozgósítási parancsoknak. Ismeretes, hogy siirü tömegekben menekültek a szökött katonák a bolgár határ felé, hogy „testvéreik“ oltalmát kériék. Fegyvereiket utközben eldobták és megesküdtek, hogy ők bolgár polgárokká lesznek. Később már annyian menekültek Bulgáriába, hogy a hatóságok csupán az esetben fogadták be a szökevényeket, ha fegyvereiket is magukkal hozzák.

Nisben a káfanakból (kávéház) kellett és magánlakásokból kellett az őrfjáratoknak elővezetni a bevonulni vonakodó tartalékosokat. Tény, hogy augusztus 8-án alig volt szerb ezred teljes létszámmal.

— A háboru a lakosságot egész Szerbiában készületlenül találta és a behívott katonaság élelmezése az első perctől kezdve nehézségekbe ütközött. Ismeretes, hogy a gabona termés az elmúlt esztendőben rendkívül kedvezőtlen volt Szerbiában és éppenséggel nem olyan, hogy egy újabb háboru alatt fedezni tudná a katonaság szükségletét.

Hogy a katonaság önbizalmát növeljék a hadvezetéség képtelen híreket közölt napiparancsokban a „dicsőséges“ szerb seregek győzelméről, még mielőtt a hadműveleteket megkezdtek volna. Azt a hazugságot is terjesztették a katonaság között, hogy 150 ezer bolgár katonára, Dimitriew Radko tábornok vezérlete alatt siet a szerb „testvérek“ (a második balkáni háboru alatt „tatárfaizat“ volt a bolgárok becéző neve Szerbiában), segítségére... E hír meg is tette a hatását, mert a szerbek nagyvön féltek a bolgárok jogos bosszújától. A csüggedő szerb katonák elhitték

a hazugságot, annál is inkább, mert annyi alapja volt, hogy Dimitrieff tábornok, Bulgária szentpétervári követe rangjáról lemondva, belépett az orosz hadseregbe.

A szerbek elleni háboru legfőbb bolgár vezénylőieről, kit a bolgár hadvezetéség katonai rangjától megfosztott és mint árulónak, örökre megtiltotta a Bulgáriába való visszatérést — beavatott helyen nyert értesülesem szerint — most kiderült az utólag megindított vizsgálat alkalmával, hogy Dimitrieff tábornok már a második balkáni háboru alatt kedvezett a szerbeknek, mert egy ízben olvankor rendelte el a visszavonulást, mikor a szerb sereg biztos sikerrel megütközhetett volna.

Dimitrieff tábornok árulása a bolgár fővárosban kinos feltűnést keltett, de a veszteséget azért nem fogják fel tulságosan tragikusan. Tény, hogy az áruló tábornok kiváló katonai tulajdonságokkal, kit ugy külseie, mint energikus, elmentmondást nem tűrő természete miatt honfitársai „Napoleoncsé“-nek (kis Napoleon) neveztek el. A különben nyermódoru tábornok nem volt népszerű a polgárság körében, csupán az első balkáni háboruban elért sikerek tették ő kedveltté. Dimitrieff Radko az orosz iskola neveltje és talán innen az a tulzusszofil érzelem, melyet egész életét át táplált. A paraszt származásu fiatal katonát elkápráztatta az orosz előkelő világ pompája és kulturája, melyben szláv fensőbbiség diadalát látta. A orosz nemzet e fanatikus tisztelőjét, második balkáni háboru után éppen azért küldte követ gyanánt Szent-Pétervárra a bolgár kormány, mert tudta, hogy Dimitrieff ott grata persona és arra gondoltak, hogy a nehezelt oroszoknál jobb szolgálatot Bulgáriá számára senki más nem tehetne.

A szerb hadsereg táplálékhiányáról beszéltünk fentebb, melyet a szerb kormány Uj-Szerbiából akart fedezni, azonban nem sikerült, mivel a bolgár nemzetiségű lakosság megtagadta a élelmiszerek szállítását. Tudni ké, hogy az ui szerb területekről teljesen kivonták a katonaságot és csupán nem elegendő számu pandurok maradtak vissza, noha ezek közül sokan elmenekültek, nem érezvén életüket biztonságban. Hogy a macedon-bolgárok Szerbia lakótltságét ki akariák Macedónia függetlenítésére használni, arról e sorok írójának feltétlenül megbizható értesülei vannak. Egy titkos bizottság működik bolgár területen, mely Uj-Szerbiából lassanként kiüldözött bolgárokat fegyverrel és lövészerrel ellátja, azután egészen kis csoportokban, szerb-bolgár határon át, Macedóniába csempészi. A cél az, hogy egy alkalmas pillanatban kikiáltásák Macedónia autonómiáját, amit a szerbek által meggyőztört mohamedán lakosság is örömmel üdvözölne. A szerb kormány több ízben kérte szófiai követe utján Radko lavov miniszterelnök és külügyminisztertől annak kijelentését, hogy Bulgária semleges marad és nem indít se

miféle akciót, Szerbia ellen. Tscholak Antics szerb követ utóbb egész arrogáns modorban lépett fel a bolgár miniszterelnök előtt, akit valósággal terrorizálni akart, azonban erélyes viszszaütésben volt része és noha a bolgár miniszterelnök újból megígérte Bulgária semlegeségét, egyben utalt azon ürügyre, melyben a szerb hatóságok a macedóniai bolgárokat részesítik. Az a kijelentés pedig, melyet a bolgár kormányelnök Bulgária semlegesességéről a szobranieban tett, éppenséggel nem nyugtatta meg a szerb kormányt, mert félreismertetlen célzással a macedóniai állapotokra megígérte, hogy a bolgár kormány elhárítja magától minden felelősséget oly akciókért, melyeket idegen területen (értsd: Uj-Szerbiában) idegen alattvalók (értsd: macedon-bolgárok) indítanak a szerbek ellen.

Páratlan az a lelkesedés, mellyel a bolgár közvélemény a monarchiának Szerbia elleni akcióját kíséri: A háború kitörését az egész lakosság, de kivált a katonatisztek élénk szimpátiával fogadták. Nem csupán a perfid ellenségnek kilátásban levő bünhődése töltötte el a bolgárokat meglelégedéssel, de mindenki érezte, hogy a háború, melynek fejleményei beláthatatlanok, Bulgária orszáiban előnyös változást idézhet elő. Ugy véli minden bolgár, hogy e háború szele elsepri a Bulgáriára ráerőszakolt bukaresti békeszerződést, melynek rezizióját eddig hiába sürgették.

Amint a monarchia és Németország a mozgósítást elrendelték, a szófiai pálvaudvarról naponta indultak kisebb-nagyobb csoportokban behívott tartalékosok, hogy hazájukban katonai szolgálatra jelentkezzenek. A konzulátusok által naponta alakított „transzporok” vezetője a rangban legidősebb „transzport-kommandáns”, ki a pálvaudvartól kezdve katonai rendet tart fenn. A tartalékosok vig énekszóval vonultak végig Szófia utcáin és különösen érdekes volt egy nagyobb nemzet csapat katonás rendben való masírozása, melynek kommandánsa valányszor bolgár katonatisztek előtt vonultak el, vezénvált „vigváz, tisztelgés”, amit a tiszték a csapat „hurrá”-kiáltása között élénken viszonztak. A pálvaudvaron naponta nagy néptömeget mozgósították a bevonulókat. A nők virágokat nyújtottak át a távozóknak, kik nemzeti dalukat, valamint „Sumi Macca” bolgár nemzeti indulót dalolva és a tömeg elhíngzésétől kísérve vettek búcsút a bolgár fővárostól.

Jellemző a bolgár nép lelkes hangulata, hogy bulgáriai konzulátusaink által naponta sűrűn jelentkeznek bolgár önkéntesek, kik szeretnének oldalunkon harcolni, a szerbek ellen. Egy kisebb bolgár város konzulátusának vezetője beszélt nekünk, hogy nála naponta átlag negyven önkéntes jelentkezett felmentel végett, akik még tudta megérteni, hogy a monarchiának nincs szüksége idegen alattvalókra hadseregében, hanem kevesebb rokonszenvvel kísérik

Bulgáriában a monarchia és Németország hadi vállalkozását a „minden szláv népek védőienek” az orosz cár országa ellen. A bolgár nép sohasem tudia elfeledni az oroszok gyűlöletes szerepét a második balkáni háború alatt. A józan gondolkodású bolgár nép sohasem volt elvakult rajongója a „dicső” orosz nemzetnek, de mert érdeke ez előtt úgy kívánta, elviselte az oroszbarát áramlatot. Ma azonban más a helyzet. A „guruló rubeleken” megvásárolt néhány emberen kívül, kik a „Zaria” és „Balkanska Tribuna” c. szennylapokat orosz-szofil szellemben vezetik, nincs az oroszbarát propagandának többé komoly exponense. Amit legjobban igazol a teljes vereség, mellyel a legutóbbi képviselőválasztások az orosz barát politikusokra nézve végződtek.

(b. i.)

Harácsolás.

A hadbavonult katonák élelmezése, ha csak lehet, már a békében pontosan kidolgozott és előkészített eszközök és intézkedések segítségével történik. A hadviselés azonban minden téren a meglepetések özönét árasztja a vezetőségre, melynek azért meghátrálnia, visszarettennie semmilyen körülmények között sem szabad. Alkalmazkodás és gyors cselekvés a háború, a siker titka. Így az élelmezés terén is.

Mikor a csapat készlete elfogyott, a mozgókonyhák kiürültek, az összeköttetés az élelmezési intézetekkel megszakadt, a szokásos bevásárlás az ellenség rosszindulatán fennakad, — akkor jön a harácsolás.

A harácsolás abban áll, hogy az élelmi cikkeket kényszer útján, készpénzfizetés mellett vagy ennek hiányában nyugtázás mellett elvesszük. Ha ilyenkor a lakosság ellenszegül, akkor se nem fizetünk, se nem nyugtázunk.

A csapat fegyelmének természetesen ilyenkor sem szabad meglazulni és a parancsnokok ügyelnek arra, hogy a harácsolás fosztogatássá ne fajuljon. A harácsolást vezető tiszt vagy élelmezési tiszt támogatására szolgál a harácsolási különítmény, mely a lakosság elmenekülése, a készletek elrejtése és megsemmisítése stb. esetén teljes szigorral lép fel. Biztosított menetelés, meglepő és egyidejű fellépés az egyes harácsolási helyeken, a helységkijáratok elzárása, a községi előjáróság segítségével vétele, tuzok azonnali előállítás és ahol lehet, pénzövédek letételére való kényszerítés, a községi nyilvános pénztárak lefoglalása és ahol már semmi más eszköz sem használ, ahol a lakosság végsőkéig ellenáll, ott a harácsolási különítmény fegyverei azok az eszközök, melyeket a harácsolási különítmény vezetője a cél elérésére használ. Erre az utóbbira azonban ritkán kerül sor.

Többnyire meghajol önként a lakosság a különítmény tekintélye előtt és a kívánt élelmet készpénz vagy nyugtátvány fejében kiszolgáltatja és lehetővé teszi, hogy a kimerült és megéhezett katonák végre táplálékhoz jussanak.

A gyalogság-lovasság-tüzérség helyes aránya.

A hadi tudomány és a nemzetek fegyveres fölkészülése folytonos változás alatt áll, mint végtelenül érzékeny légsúlymérő, mely minden légnomási ingadozást megérez és híven követ.

Hol egykor a római nagyság idejében a légiók zárt falanksza vívta kemény tusait, majd később Attila vitéz hunjai száguldoztak viharsebességü paripáikon, ott ma fürgé csatárok ritka harc sora törtet szaporán, öldöklő golyózáporban, előre, neki az ellenek.

Előhaladását bömbölő ágyuk gyilkos lövegei biztosítják. De már előbb lovas csapatok derítették fel a terepet. Ők kémlélték ki az ellenség nagyságát, mozdulatait, valószínű előnyomulási vonalát és mindazt, aminek tudása a nagy seregtestek megindítása előtt okvetlenül szükséges. A legyőzött ellenséget majd ők is üzik, kergetik maga pusztító vad futásába. Mondhatnók: manapság a lovasság az ouverture és a finale a csaták hatalmas koncertjében, melynek harsogó dalát a gyalogsági fegyverek szakadatlan ropogása pörgeti, zugja és sivitja el. A küzdő népek hatalmas orkesztrumába mint méltó, mely kísértet bömböl belé az ágyuk rettentő zaja.

Gyalogság, lovasság, tüzérség helyes aránya, ügyes felhasználása csaták sorsát dönti el. Mióta e három főfegyvernem egymás mellett működik, arányuk folytonosan változott. Ebben a viszonyosságban idők folyamán a gyalogság hatalmasan megerősödött, a lovasság aránya csökkent, a tüzérség szaporodása lépést tart a gyalogságával.

A jelenkor háborúiban a tömeghatást, a döntő szerepet a gyalogság játsza. Fegyvere a tökéletesedés útján hatalmas fejlődést mutat, a gépfegyverekben csaknem ideális magaslátra jutott. Korunk harcászati elveit ő tudja legjobban megvalósítani, mint pl. a feltartóztathatatlan, gyors előre nyomulást, a terep legjobb kihasználását és hatalmas, nagy tömegek harcbevételét.

De aránya nem volt mindig az, a mi napjainkban.

A harmincéves háborúban például így alakult az arány: 1 lovasra 2—4 gyalogos és ezer emberre 3—4 ágyu; a napoleoni háborúban 1 lovasra 7—8 gyalogos és ezer emberre 3—5 ágyu, jelenleg 1 lovasra 7—8 gyalogos és ezer emberre 3—6 ágyu.

A fegyvernemek közötti arány a mindenkori helyzettől is függ, így a harcstér minőségétől (síkság, hegyvidék), a hadi célra alkalmas lovak számától, de különösen az ellenség szervezetétől és harcmodorától.

Ha gyalogságunk az ellenségénél számosabb, lovasságunk és tüzérségünk legalább egyenlő, ez már félsiker. Nagy tüzérségi erő nehézkessé teszi a sereg mozgását, míg hiánya a harcban érezhető sulyosan. Sok és jó tüzérség, különösen az utóbbi, hatalmasan pótolja a gyenge és kevésbé jó gyalogságot. Elméletileg bajos volna meghatározni

e két fegyvernem közötti abszolút helyes arányt. Megállapítása hadi tapasztalatokon alapul s folyton változik. Jelenleg 1000 gyalogosra esik: Németországban 6, Franciaországban 4, Olaszországban 3,4, Oroszországban 3,8, nálunk pedig 3,2 ágyú. Az egy hadtestnél alkalmazható lövegek legnagyobb száma az eddigi tapasztalatok szerint 144—150. Ennél nagyobb tűzérés alkalmazása már nem célszerű, mert a 20 km. megengedett hosszúságú menet-oszlopban (tekintetbe véve hogy a hadtestnek egy napon belül harcba kell fejlődnie) helyét a gyalogság rovására tölténé be.

A lovasság feladata oly sokoldalú és különösen a harc kezdetén annyira fontos, hogy mennél több van belőle, annál jobb. De az állam lógazdagsága s pénzügyi helyzete nagyon korlátozzák létszámát. Jelenleg megkövetelt aránya a gyalogsághoz viszonyítva rendes hadászati terepen 1:8 magas hegységben 1:30.

Minden nagyobb háború új tanulságokkal szolgál nemcsak a harcmodor, de a fegyvernemek helyes aránya tekintetében is.

Most dul a világ leghatalmasabb háborúja. Ha majd végeztével helyre zökkennek és új alakulataikban elrendezkednek a mérkőző óriási erők, új tapasztalatok, új tanulságok fakadnak belőle is a hadi tudomány minden terén és így a fegyvernemek helyes arányában is.

Büntető bíraskodás a hadrakelt seregnél.

— Két közlemény. —

Írta: **Dr. Kollmann Dezső** ügyvéd.

A háború nemcsak a polgári életet változtatja meg, de a büntető jogi jelesül a katonai büntető jog alkalmazásának területeit is megnöveli, az alaki eljárási szabályokat természetesen lényegesen átalakítja. A mostani világháború az új katonai és honvéd büntető perrendtartásunknak az 1912. évi XXXII. és XXXIII. t. cikkeket épen a legzsengőbb korában indult meg; f. évi július 1-én lépett ugyanis életbe a fenti két törvény és már július végén a különleges részeiben a XXVI. és XXVII. fejezetekben kellett erősen lapozgatnunk. — hogy azt azonnal gyakorlatilag is alkalmazhassuk.

Mindenekelőtt a Kbpr. 452. §-a azt határozza meg, hogy mi értendő hadrakelt sereg elnevezés alatt — katonai büntetőjogi szempontból. — Összefoglalva erre az a fejelet, hogy a „hadrakelt seregnél” való viszonyban áll, a hadrakelt sereghöz beosztott valamennyi csapat (parancsnokság, osztály, intézet) a mozgósítási állomás elhagyásának időpontjától kezdve a leszerelésig, továbbá hadifelszerelést felvett oly erődített hely védősége és ott elhelyezett más csapat (parancsnokság, osztály, intézet), amely a működő hadsereg (hadtest) körletében vagy a fenyegető ellenségeskedés miatt hadiállapotban van — ameddig ez az állapot tart. A legfontosabb kérdés ezután illetékességi szempontból megállapítani a katonai és honvéd büntető bíraskodás határmét, nevezetesen azt, hogy ki rendelheti el a harctéren valamely büncselek-

mény büntetőjogi üldözhetését és hogy kik ellen.

Erre vonatkozólag a katonai és honvéd bünt. perrendt. 453. és 454. §-a, valamint a hozzája fűzött miniszteri indokolás adhat direktívákat. Az alaki illetékességre irányelv, — hogy mindenki azon illetékes parancsnok jurisdictiója alá tartozik, akinek hadrendileg beosztva van — vagy akinek parancsnoklási körletébe a háború viszontagságai folytán kerül. Ez ugy értenőd, hogyha pl egy honvéd hadosztály parancsnokhoz közös lovasság, tűzérés, vonatcsapat tartozik, úgy ezek a honvéd hadosztály parancsnok jurisdictiója alá kerülnek és megfordítva.

Ugyanez áll a saját kötelekűktől elszakadt és valamely más, a büntetőjogi üldözési jogával felruházott parancsnok seregtésztéhez csatlakozott csapatokra is. Ezt az elvet fel kellett állítani a békeviszonnyal szemben azért, mert az egyik katonai jurisdictióból a másikba való átmehetés lehetősége nélkül egyáltalában nem lehetne a hadrakelt seregnél büntetőbíráskodást gyakorolni. Személyi tekintetben pedig az illetékes parancsnok büntetőjogi üldözési joga kiterjed általában a parancsnoklási körletében lévő minden olyan egyénre — akik a hadseregi vagy honvéd büntető bíraskodásnak alá vannak vetve — hacsak a legfőbb parancsnak — a törvény — stb. rendelkezései szerint más parancsnok illetékességéhez nincsenek utasítva. A törvény 457. §. A) pontjának utolsó bekezdése ebben a tekintetben csak azt a kivételt teszi, hogy ezredesek és hasonló állásuak ellen csak a hadrakelt sereg legfőbb parancsnoka és az ellenség által körülzárt helyen csak büntetőjogi üldözési jogával felruházott legmagasabb katonai parancsnok rendelheti el a büntető eljárást.

Ezzel részben megfeleltünk arra a kérdésre, hogy kik ellen rendelhető el büntetőjogi üldözés a hadrakelt sereg területén. Azonban a fentiekkel még nincsen kimerítve a személyi illetékesség. Ugyanis a kbpr. és hbpr. 454. §-a szerint a legfőbb parancsnok az ellenséges terület összes lakosait katonai vagy honvéd büntető igazságszolgáltatás alá helyezheti, ha a mozgósított csapatok vagy szövetségeseik hatalmi körén belül kézre kerülnek.

Tárgyi tekintetben az illetékes parancsnok büntetőjogi üldözési hatásköre minden büncselekményre kiterjed, ha azt a hadrakelt sereghöz tartozó egyének követik. Továbbá az ellenséges terület összes polgári egyénei fölött gyakorolhatja a büntető bíraskodást minden oly büncselekményre vonatkozólag, melyet a hadrakelt sereg hatalmi körletén belül követnek el. Azonkívül az ellenséges ország minden lakosa ellen gyakorolhatja a büntetőjogi üldözési jogát — amennyiben a legfelsőbb parancsnok elrendelte — akkor is, ha az elkövetés helye hatalmi körletén kívül esik, de a büntetőjogi üldözési körletében kerültek kézre, de csak a következő büncselekményekre vonatkozólag és pedig: jogosulatlan toborzás, — esküvel fogadott katonai szolgálati köteleesség megszegésére csábítás vagy segélynyújtás, kémkedés, vagy az ellenséggel való más egyetértés büntetése vagy a fegyveres erőnek vagy a szövetség-

ges csapatoknak hátrányát vagy az ellenségnek előnyét célzó egyéb cselekmények miatt, továbbá a katonai behívó parancs iránt engedetlenségre csábítás miatt vagy az ily cselekmények útján elkövetett súlyosbban megtorlandó büncselekmények miatt. Ez a része a katonai és honvéd büntető perrendtartásnak képezi alapját annak a rendelkezésnek, amelyet az 1912. XXXIII. 14. §. értelmében az ősszminiszterium 5491/M. E. szám alatt kibocsájtott és amely az ország 26 törvényszéke területén a polgári lakosságot a fenti büncselekmények miatt honvéd büntetőbíráskodás alá helyezi. A személyi és tárgyi illetékesség megállapítása után a következő kérdés az lehet, hogy a harctéren és a hadrakelt seregnél hol kell katonai és honvéd büntetőbíráskodást alkalmazni. Erre vonatkozólag vörös fonalat képez a két büntető perrendtartás 458. és 459. §. Ez utóbbi szerint a „hadrakelt seregnél meg kell övni a határvonalat a hadseregi és honvédségi büntető bíraskodás között”. Általában pedig irányelv az, hogy a honvéd büntető bíraskodás alá tartozó egyénekkel szemben a honvéd büntető perrendtartás szerint kell eljárni, míg a hadsereg egyéneivel szemben a katonai büntető perrendtartás rendelkezéseit kell követni. Mindkét esetben csak akkor, ha ez nehézségek nélkül lehetséges. Arra vonatkozólag, hogy az ellenséges területen az ottani bűnöző lakosokkal szemben a honvéd vagy katonai perrendtartás alkalmaztassék, erre nézve a törvény direkt nem intézkedik, de indirekt kivéhető, hogy a legfőbb parancsnok belátására van bízva annak meghatározása, hogy a célszerűség követelményeihez képest mely esetekben legyen helye a hadseregi és mely esetekben a honvédségi büntetőbíráskodást hagynak hátra a nyelvi rendelkezések.

Ugyanis a katonai bpr. 80. §-a szerint a közös hadsereg magyarországi bíróságai, — az átmeneti idő lejártá után — magvar tárgyalási, ítélezési nyelvet lesznek kötelesek használni. A törvény 464. §. második bekezdéséből és a hozzája fűzött miniszteri indoklásból pedig az derül ki, hogy a 80. §. 11. pontja szerint ellenséges országban hadrakelt seregnél a közös hadsereg szolgálati nyelve érvényesül — tárgyalások alkalmával. Viszont a 80. §. 11. pontjához fűzött miniszteri indoklás az mondja, hogy a szolgálati nyelv használata ez esetben mint belső ügykezelési nyelvet kell érteni. Szóval ez a kérdés megnovellaris tisztázásra szorulna.

A közönség felvilágosítása és tájékoztatása céljából, nemkülönben hogy a hadbavonulatról hozzátartozóik gyorsan tájékoztatást szerezhessenek, a „Külügy—Hadügy” heti szemle minden páros napon megjelenik tájékoztató vázlatokkal illusztrált közleményeket hoz a háborúról, a külpolitikai helyzetről és a leggyorsabban hozza a sebesülteket, halottakat és hadifoglyok névsorát.

Hogy a „Külügy—Hadügy” ezen száma a lakosság széles rétegei beszerezhessék, kiadóhivatal az egyes számok árát 20 fillérre szállította le, a lap negyedévi előfizetés árát pedig 8 koronában állapította meg.

A cs. és kir. hadügyministerium II. számú veszteségajlajstroma.

Wien, 1914 szeptember 4.

Folytatás. Kezdetét szept. 6-án közzöltük.

Rövidítések:

A *csapattestek megnevezésénél*: gye = gyalogezred; hgye = honvédgyalogezred; Lgye = Landwehrgyalogezred; hat vad szd = határvadász század; he = huszárezred; hhe = honvédhuszárezred; dre = drago-nyosezred; ue = ulánusezred; táe = tábori ágyusezred; tte = tábori tarackezred; háe = honvédágyusezred; Láe = Landwehrgyalogezred; Ltto = Landwehrtábori tarack osztály; vtzlj = vartüzérszázalaj; bhe = bosnyák-hercegovinai ezred; npfe = népfőlképezred; szd = század; út = üteg.

A *rendfokozatoknál*: hpd = hadapród; zls = zászlós; hdgy = hadnagy; főh = főhadnagy; szds = százados; örn = őrnagy; alezr = alezredes; ezr = ezredes; so = segédorvos; eo = ezredorvos.

gyal = gyalogos; vdsz = vadász; husz = huszár; dr = dragonos; u = ulánus; pöttart = pöttartalékos; örv = örvezető; jrvez = járőrvezető; tiz = tizedes; szkvsz = szakaszvezető; örm = örmester; eéd = egyévi önkéntes.

A veszteség okának megjelölésénél:

mh = meghalt; s = sebesült; hf = hadifogoly.

Legénység:

Miljak 3bhe szkvs — s
Milos György 46gye 12szd gyal — s
Milobara Tomo 70gye 8szd szkvs — mh
Milutinovity Ciril 86gye 14szd örv — s
Milatinovic Iván 70gye 6szd gyal — mh
Millei Sándor 69gye gyal — s
Minarovics Pál 68gye 4szd gyal — s
Mirkovic Vaso 3bhe gyal — s
Miskolczi Jenő 69gye örv — s
Misik 32gye 11szd pöttart — s
Mittag József 32gye 4szd tisztiszolga — mh
Mitrics György 33gye 13szd gyal — mh
Mitrovic Milán 3bhe vad — s
Mitrovic gyal — s
Molnár József 69gye tiz — s
Molnár Péter 68gye 7szd gyal — s
Moravik Mihály 69gye gyal — s
Mörö Sándor 68gye 5szd — s
Morvai István 69gye tiz — s
Moser Róbert 3bhe tiz — mh
Mosonyi Mihály 69gye gyal — s
Moranjackic Mustafa 3bhe gyal — s
Moudry József 3bhe gyal — s
Mrsic Juro 3bhe örv — s
Mrkonjic Omer 3bhe vad — s
Mrsic Jakab 3bhe gyal — mh
Müller Ádám 69gye gyal — s
Müller Ferenc 2Lue 3szd ul — s
Müller Ferenc 69gye gyal — s
Müller János 42gye örv — mh
Müller János 32gye 3szd tiz — s
Müller Rezső 42gye gyal — mh
Müller István 33gye 13szd pöttart — s
Muhamedovic 3bhe gyal — s
Muharemagic Alaz 3bhe jrvez — s
Mujacevic Emer 3bhe tiz — s
Mujkanovic Omer 3bhe vad — s

Mujkic Osman 3bhe gyal — s
Mujkic Ibro 3bhe gyal — s
Mukl István 68gye 7szd gyal — s
Mulic Salko 3bhe gyal — s
Muminovic Salkan 3bhe gyal — s
Murai Artur 32gye 11szd szkvs — s
Murányi Mihály 68gye 13szd gyal — s
Murtic 3bhe gyal — s
Nady Péter 70gye 5szd gyal — s
Nagy Sándor 69gye pöttart — s
Nagy Sándor 33gye 13szd pöttart — s
Nagy András 68gye 4szd gyal — s
Nagy Imre 68gye 13szd tiz — mh
Nagy I. János 69gye dobos — mh
Nagy János 68gye 1szd gyal — s
Nagy József 32gye 7szd örv — s
Nagy József 68gye 4szd örv — s
Nagy II. József 69gye gyal — s
Nagy III. József 69gye gyal — s
Nagy VII. József 69gye gyal — s
Nagy László 68gye 13szd gyal — s
Nagy Károly 69gye szkvs — s
Nagy Károly 32gye 9szd tiz — s
Nagy I. Mihály 69gye gyal — s
Nagy Lajos 68gye 7szd gyal — s
Nagy István 68gye 13szd örv — s
Nagynémedi Mihály 86gye 4szd gyal — s
Nagyapal József 86gye 16szd gyal — s
Nedezsk János 33gye 16szd gyal — s
Nedic Tunjo 3bhe szkvs — s
Nemes György 69gye gyal — s
Németh I. József 69gye gyal — s
Németh Lajos 69gye tiz — s
Nesic Vaso 3bhe gyal — s
Neuderth Lajos 2Lue 4szd ul — s
Nikic Nikola dr. 70gye 8szd hdpjel — s
Novák Emil 32gye 4szd szkvs — s
Novákov Kosta 86gye 1szd tiz — s
Novoth István 69gye gyal — s
Novotny Antal 8gye gyal — s
Novotny Ferenc 2Lue 4szd tiz — mh
Novy József 3bhe gyal — s
Nuhanovic Hasan 3bhe gyal — mh
Ocsai József 68gye 12szd gyal — s
Odzic Péter 3bhe gyal — s
Okanovic Mujo 3bhe szkvs — mh
Okic Mefo 3bhe gyal — s
Okic Osman 3bhe gyal — s
Okruta Pál 32gye 2szd örv — s
Oláh Imre 68gye 13szd gyal — s
Olar Péter 33gye 16szd gyal — s
Olar Vazul 33gye 13szd dobos — s
Oldal Aron 68gye 7szd gyal — s
Omeragic Ibrahim 3bhe gyal — s
Omeragic Omer 3bhe gyal — s
Ondok Károly 68gye 4szd pöttart — s
Onodi Ferenc 69gye örv — s
Onu Tódor 33gye 13szd szkvs — mh
Oravecs János 32gye 16szd gyal — s
Orkics Pejo 3bhe gyal — s
Orsalic Mato 3bhe gyal — s
Oszmann Sándor 32gye 3szd gyal — s
Osztovcics György 32gye 12szd gyal — s
Ott Ádám 38táe lüt tüz — s
Paite István 69gye gyal — s
Pajic István 70gye 8szd gyal — s
Pakolics Ferenc 69gye gyal — s
Pálffy István 69gye gyal — s
Pál Sándor 68gye 4szd gyal — s
Palla József 68gye 4szd gyal — s
Palkovics József 69gye örv — s
Palucsik János 86gye 4szd gyal — s
Panic Péter gyal — mh
Panzal Mihajlo gyal — mh
Pap József 68gye 5szd gyal — s

Pap Mihály 68gye 13szd gyal — s
Pap I. István 68gye 1szd gyal — s
Pap István 68gye 7szd gyal — s
Papp III. József 69gye gyal — s
Partl János 69gye gyal — s
Partl György 69gye gyal — s
Pasalic Sadik 3bhe gyal — s
Paskai József Rezső 32gye 7szd tiz — s
Paskuj Imre 68gye 13szd gyal — s
Pataki János 68gye 13szd gyal — s
Pauer József 32gye 14szd tiz — mh
Paul Ádám 69gye gyal — s
Pejic Marko 3bhe örv — s
Pejic Mato 3bhe gyal — s
Pejic Ramo 3bhe gyal — s
Pejic Sofren 3bhe gyal — s
Peikán István 32gye 6szd tiz — s
Pénczes József 69gye gyal — s
Penteliuk Kirila 41gye gyal — s
Péntek Ferenc 68gye 5szd gyal — s
Pénzes György 69gye pöttart — s
Perce Ferenc 86gye 1szd tiz — s
Perge István 68gye 13szd örv — s
Peri Román 33gye 13szd gyal — s
Peri Szilárd 33gye 16szd gyal — s
Peric Drago 3bhe gyal — s
Péter József 68gye 5szd pöttart — s
Pető József 68gye 13szd gyal — s
Petran Tivadar 33gye 13szd gyal — s
Petro Dezső 32gye 16szd örv — mh
Petro Tamás 69gye pöttart — s
Petro Viktor 69gye szkvs — s
Petrovic Miklós 70gye 6szd örv — mh
Pietschmann Ferenc 2Lue 3szd ul — s
Pihorik Lajos 68gye 7szd pöttart — s
Pilipovic Ilija 3bhe gyal — s
Piljic Vid 3bhe pöttart — mh
Pintér József 69gye pöttart — s
Finviczki Mihály 68gye 5szd pöttart — mh
Piragic Hasim 3bhe gyal — s
Fisch Ferenc 69gye gyal — s
Pittmann József 69gye gyal — s
P. László Sándor 68gye 7szd gyal — s
Plocek Ede 3bhe tiz — s
Polányi István 69gye pöttart — s
Polauer Ferenc 69gye gyal — s
Pollák Mór 69gye gyal — s
Pocs Imre 69gye gyal — s
Popesku Tódor 41gye örv — s
Popovic Cedimir 70gye 8szd gyal — s
Popp Lajos 69gye gyal — s
Pcsfai Ferenc 69gye gyal — s
Potongyi Mihály 32gye 1szd — s
Pozsgai Imre 69gye pöttart — s
Pranjic Mato 3bhe vad — s
Freszter Gergely 69gye gyal — s
Prbst Ferdinánd 8gye gyal — s
Prokaj Albert 32gye 14szd tiz — s
Protic Gavro 3bhe kürtös — s
P. Tóth István 68gye 4szd gyal — s
Pucic Mujo 3bhe gyal — s
Pudic Gojko 3bhe gyal — mh
Fulay József 4tte lüt tüz — s
Puskás János 69gye szkvs — s
Puskás István 69gye örv — s
Fuscma Zsigmond 68gye 1szd pöttart — s
Pusoma Vendel 68gye 7szd gyal — s
Puzsoma Mihály 68gye 4szd gyal — s
Quaiser Ferenc 2Lue 3szd ul — s
Rabold Róbert 69gye gyal — s
Rác Sándor 68gye 1szd gyal — mh
Rác Ferenc 68gye 7szd pöttart — s
Rács v. Tarró Ferenc 69gye gyal — s
Radasevic Djuro 70gye 6szd szkvs — s
Radics Imre 69gye tiz — s

Radóczky Mihály 32gye 4szd pöttart — s	Schüll Simon 69gye gyal — s	Szabó II. Sándor 68gye 7szd örv — s
Radovanovic Pero 3bhe gyal — s	Schütz Ferenc örv — s	Szabó Sándor 32gye 4szd pöttart — s
Raduics Antal 86gye 2szd tiz — s	Schwägerle János 32gye 14szd tiz — s	Szabó Sándor 69gye gyal — s
Ragács Mihály 32gye 1szd gyal — s	Schwanza Rezső 5hat vad vdsz — mh	Szabó Ferenc 86gye 16szd szkv — s
Rainer Vince 69gye szkv — s	Schwarzbach József 42gye tisztiszolga — mh	Szabó Ferenc 68gye 4szd tiz — s
Rankic Milos 3bhe vadász — s	Schwigruha Gábor 69gye pöttart — s	Szabó Ferenc 32gye Igpo örv — s
Ramic Meho 3bhe gyal — mh	Sebestyén Ferenc 32gye 4szd örv — s	Szabó I. György 69gye gyal — s
Ramicovic Mujo 3bhe tiz — s	Sebestyén József 68gye 5szd tiz — s	Szabó II. Ferenc 69gye gyal — s
Ramisch János 42gye gyal — s	Sebök József 69gye tiz — s	Szabó György 69gye gyal — s
Ramus Mustafa 3bhe gyal — s	Seckic Halil 3bhe gyal — s	Szabó Géza 32gye 3szd örv — s
Ramsay Lázár 70gye 6szd pöttart — s	Seemann Miksa 42gye gyal — s	Szabó János 69gye tiz — mh
Rauchbauer János 69gye gyal — s	Seferovic Hrusto 3bhe gyal — mh	Szabó János 32gye 7szd gyal — s
Rauf Ignác 69gye gyal — s	Seferovic 3bhe gya — s	Szabó V. József 69gye gyal — s
Rédl István 69gye örv — s	Sejdinovic 3bhe vdsz — s	Szabó Gyula 32gye 2szd gyal — s
Rehnelt Ernő 2Lue 4szd örm — s	Selimovic Alija 3bhe gyal — s	Szabó László 4ée 5szd árka — s
Rehor 2Lue 4szd ul — s	Semic Mehmed 3gye vdsz — s	Szabó Lajos 69gye gyal — s
Reiter József 8gye gyal — mh	Senic Krsto 3bhe szkv — s	Szabó Lajos 68gye 13szd gyal — mh
Relatic Tadija 3bhe gyal — s	Senjak Mato 3bhe gyal — mh	Szabó Péter 86gye 4szd pöttart — s
Retkes József 68gye 5szd pöttart — s	Sepic Radro 3bhe gyal — s	Szabó István 68gye 13szd gyal — s
Ringeisz Sándor 32gye gyal — mh	Serban Vince 33gye 13szd gyal — s	Szabados Ferenc 4pe 2szd pion — s
Risticovic Spasoja 3bhe gyal — s	Sevity Szilárd 86gye 14szd örv — s	Szalady Demetrius 32gye 2szd gyal — s
Rizsányi Márton 86gye 4szd gyal — s	Sevo András 4ée 5szd árka — s	Szalai Dániel 5hat vad szd vdsz — s
Roboz János 32gye 2szd pöttart — s	Siba Mihály 69gye gyal — s	Szalai József 69gye gyal — s
Röck Károly 32gye 4szd gyal — s	Simanovic Stevo 3bhe gyal — s	Szalczer Károly 69gye gyal — s
Rojnica Smajo 5hat vad szd vadász — s	Simic Simo 3bhe szkv — s	Szántó Kálmán 32gye 4szd gyal — s
Roman Lázár 33gye 16szd gyal — s	Simic Vid 3bhe gyal — mh	Szarka Albert 68gye 7szd gyal — s
Roppert József 2Lue 3szd ul — s	Sin Antal 7ée 1szd pöttart — s	Szauer Imre 69gye gyal — s
Rosenkranz József 2Lue 4szd járörv — mh	Sinanovic Marko 3bhe tiz — mh	Szécsényi Jenő 32gye 8szd pöttart — s
Rotenbücher Ignác 69gye gyal — s	Sipos Imre 68gye 7szd örv — s	Szekerés János 68gye 13szd gyal — s
Rózsa Dávid 86gye 1szd tiz — s	Sipos Éliás 68gye 5szd gyal — s	Szekerés János 32gye 15szd pöttart — s
Rozsovcics János 69gye gyal — s	Skala Ferenc 3bhe 5szd gyal — s	Szeleczi Mihály 69gye pöttart — s
Rucsek János 33gye 16szd örv — s	Skopljak Ibro 3bhe gyal — s	Szemko István 32gye 4szd pöttart — s
Ruda Sebök 33gye 13szd örv — s	Slauber Ferdinánd 32gye 1szd gyal — s	Szendi Valentin 68gye 13szd tiz — s
Runjanin Milivoj 38tée tűz — s	Smajic Salko 3bhe gyal — mh	Sziebert Bálint 69gye gyal — s
Rumper Ferenc 69gye szkv — s	Sofrenic Radovan 3bhe vdsz — s	Szigedi Baltazár 68gye 15szd tiz — s
Sábics Lukács 86gye 2szd gyal — s	Soki Mihály 46gye 11szd gyal — s	Szigeti II. József 69gye gyal — s
Sadikovics Ahmet 3bhe gyal — s	Sokolovic 3bhe gyal — mh	Szikora János 86gye 14szd kürtös — s
Safarik Ferenc 32gye 1szd gyal — s	Sommer László 68gye 7szd tiz — s	Sziládi György 69gye 8szd gyal — mh
Sági János 69gye gyal — s	Somogy Boldizsár 32gye 3szd gyal — s	Szilvási Valentin 68gye 7szd gyal — s
Sajnovic Jakab 70gye 6szd gyal — s	Somogyi Elemér 32gye 10szd tiz — s	Szirbek Sándor 69gye örv — s
Sajtos József 69gye gyal — s	Somogyi János 69gye gyal — s	Szkenderovits Antal 86gye 14szd tiz — s
Sajtos Ferenc 2vtzlj 4üt tiz — mh	Sos András 68gye 4szd dobos — s	Szloboda György 32gye 15szd gyal — s
Salgo Lajos 32gye 4szd gyal — s	Sötét János 69gye gyal — s	Szöke István 68gye 13szd gyal — s
Salihovic H. 3bhe örv — mh	Soukup Ferenc 42gye gyal — s	Szorcsák József 69gye örv — s
Sandic Jovan 3bhe örv — s	Spiesz Fridrich 86gye 4szd pöttart — s	Sztanik Dániel 86gye 14szd — s
Sándor Albert 68gye 7szd gyal — s	Spiesz Vilmos 32gye 8szd gyal — s	Sztepán Demeter 33gye 15szd gyal — s
Sándor József 69gye gyal — s	Sprinczár Pál 33gye 15szd gyal — s	Sztojan Konstantin 33gye 16szd — s
Sandru Éliás 33gye 14szd — mh	Stamler István 69gye gyal — s	Szücs Sándor 69gye örv — s
Sarajlic Alija 3bhe gyal — s	Stanic 3bhe tiz — s	Szücs Ferenc 68gye pöztzlkeret gyal — s
Sasul Trifon 41gye gyal — s	Stanjev Duschan 5hat vad szd örvez — s	Szücs Gábor 68gye 1szd gya — mh
Sátori Imre 69gye örv — s	Stanjunkovic 3bhe gyal — mh	Szücs József 69gye — s
Sauer József 42gye gyal — mh	Stanojevic Stanoja 3bhe gyal — s	Szücs József III. 69gye — mh
Sav József 33gye 13szd pöttart — s	Starcevic Gjorgjo 3bhe örv — s	Szücs István II. 69gye örv — s
Savanyu Gyula 69gye gyal — mh	Starcevic 3bhe gyal — s	Szuboticski Dénes 86gye 16szd gyal — s
Savic Drago 3bhe örv — s	Starcevic Vasilija 3bhe gyal — s	Takács Jenő 69gye pött — s
Savic Avram 3bhe örv — s	Stefanovic Vladimir 3bhe tiz — s	Takács József 68gye 6szd örv — s
Savic Pero 3bhe örv — mh	Steigerwald Ferenc 69gye gyal — s	Takács József I 69gye gyal — s
Schams Frigyes 42gye tiz — s	Steigerwald József 69gye gyal — s	Taletovic Osman 3bhe gyal — s
Schein Lajos 32gye 1szd gyal — s	Steinsberg R. v. Richard 2Lue örm — s	Tamás 32gye 4szd pött — s
Schenk János 69gye szkv — s	Stepan József 3bhe örv — s	Tamasi Lajos 86gye 4szd tiz — s
Schiebel József 8gye gyal — mh	Stepanov Arzen 33gye 13szd örv — s	Taposka István 69gye gyal — mh
Schierz József 42gye gyal — mh	Stepicevic Ivan 70gye 6szd szkv — s	Tarody Géza 69gye tiz — s
Schilhab Konrad 32gye 1szd gyal — s	Sterba Ferenc 42gye gyal — mh	Tatár Vazul 32gye 1szd örv — s
Schindelka Károly 8gye gyal — s	Sterficeic Stjepan 70gye 6szd gyal — s	Telipovic Suljo 3bhe gyal — s
Schindler Alfréd 42gye tiz — s	Stika Ferenc 3bhe örm — s	Ternavan Ábrahám 33gye 13szd örv — s
Schmied Antal 2Lue 4szd ul — s	Stoffa Sándor 32gye 4szd szkv — s	Tezlicska János 32gye 14szd gyal — s
Schmied József 2Lue 4szd ul — s	Stojanovic Sava 70gye gyal — s	Teszlovics Emil 66gye 7szd örv — mh
Schmidt Ferenc 69gye tiz — mh	Stojcevic 3bhe tiz — s	Thums József 3bhe gyal — s
Schmidt István 69gye tiz — mh	Stojcevic Stojan 3bhe gyal — s	Tichaczek Ottó 42gye tiz — s
Schneider Pál 68gye 7szd gyal — s	Stokic Tomo 3bhe gyal — s	Tichy József 8gye gyal — s
Schneller József 32gye 7szd tiz — s	Strahl János 42gye gyal — s	Tietze Wenzel 42gye gyal — s
Schuck György 32gye 2szd gyal — s	Suljagic Mustafa 3bhe gyal — s	Tijanec Vidak 3bhe gyal — s
Schuha Károly 68gye 4szd gyal — s	Sumics János 69gye gyal — s	Tiringér János 69gye gyal — s
Schuhbauer Antal 68gye 13szd hpdjel — s	Sütő István 69gye gyal — s	T. Nagy Imre 68gye 8szd tiz — s
Schuhmacher József 8he 1szd husz — mh	Szabó Sándor 33gye 16szd tiz — s	Tobzsi Dániel 86gye 16szd gyal — s
		Todorov Arkadia 33gye 15szd gyal — s
		Todorovic Branko 3bhe tiz — mh

Todorovic Stevan 3bhe szkv — s
 Töröcsik S. János 68gye 7szd tiz — s
 Törszök Gyula 32gye 16szd tiz — s
 Tolnai László 69gye gya — s
 Tomic Jozo 3bhe vdsz — mh
 Tomic Jovan 3bhe gyal — s
 Tomic Matija 3bhe gyal — mh
 Topalcevic Hasim 3bhe gyal — s
 Topalovic 3bhe gyal — mh
 Topcagic Meho 3bhe szkv — mh
 Torsan János 33gye 13szd gyal — s
 Tóth Sándor 68gye 13szd gyal — s
 Tóth Gábor 32gye 4szd pött — s
 Tóth János 33gye 15szd gyal — s
 Tóth János 68gye 7szd gyal — s
 Tóth II József 68gye 5szd gyal — mh
 Tóth Lajos 32gye 3szd tiz — s
 Tóth-Ludasi József 86gye 16szd gyal — s
 Tóth Lajos 86gye 4szd gyal — s
 Tóth Mihály 32gye 16szd gyal — s
 Tóth III István 69gye gyal — s
 Trabb Pál 69gye gyal — s
 Trexler Sándor 27táb 2szd tüz — s
 Trisic Marco 3bhe örv — s
 Trnka József tát örv — s
 Trnovac Andrija 70gye 8szd szkv — s
 Trnovac Dragic 3bhe gyal — s
 Tufekcic Mahmut 3bhe gyal — s
 Tulcz János 69gye gyal — s
 Tullner Lajos 69gye gyal — s
 Tunjic Marko 3bhe gyal — s
 Turák Károly 68gye 7szd pött — s
 Turi András 68gye 13szd gyal — mh
 Turkalovic Mustafa 3bhe gyal — mh
 Türcözy Ferenc 68gye 5szd pött — s
 Tursunovic Jusuf 3bhe örv — mh
 Tusák Dezső 32gye 2szd örv — s
 Tatujevic Milan 3bhe gyal — s
 Tuza Sándor 68gye 7szd pött — s
 Uhirek Ferenc 32gye 15szd gyal — s
 Ulviczky József 68gye 7szd gyal — s
 Ulviczky István 68gye 7szd tiz — mh
 Utasi Sándor 68gye 13szd gyal — s
 Vadász Mihály 68gye 7szd gyal — s
 Valentini János 32gye 4szd gyal — s
 Valter Ferenc 32gye 4szd örm — s
 Váradi Mátyás 86gye 1szd gyal — s
 Váradi Ferenc 69gye gyal — s
 Váradi Jakab 3bhe eő — mh
 Varga Sándor 69gye gyal — s
 Varga Ferenc 69gye örv — s
 Varga József 32gye 7szd szkv — mh
 Varga József 69gye tiz — s
 Varga József 69gye örv — s
 Varga László 68gye 7szd gyal — s
 Varga István 69gye örv — s
 Varga István, III 69gye gyal — s
 Varsányi Mihály 69gye szkv — s
 Vasic Gjordjo 3bhe gyal — mh
 Vasiljic Dragutin 3bhe tiz — s
 Vasina Ferenc 8gye gyal — mh
 Vass Ferenc 69gye tiz — s
 Vasza János 33gye 16szd gyal — s
 Végh István 69gye örm — s
 Vego Ilija 4ae 5szd ár — s
 Vehab Ardo 3bhe tiz — s
 Vehovszki Sándor 69gye gyal — s
 Veicz Károly 32gye 4szd örm — s
 Velicanin Mehmed 3bhe gyal — mh
 Venicz János 32gye 2szd gyal — s
 Vereczki János 32gye 4szd örv — s
 Veres András 68gye 1szd tiz — s
 Veres István 32gye 1szd gyal — s
 Veszelszki József 69gye gyal — s
 Vetési János 68gye 4szd örv — s
 Vicsik Antal 69gye gyal — s
 Vicsik Ferenc 69gye gyal — s
 Vidlicska Ferenc 86gye 16szd gyal — s
 Vidovic Gjoko 3bhe vdsz — s
 Vidovic Marko 3bhe gyal — s
 Vidovic Todor 3bhe gyal — s
 Vig Albert 32gye 1szd gyal — s

Vimmer Mihály 69gye gyal — s
 Viszmege Márton 69gye gyal — s
 Vojda Lajos 69gye gyal — s
 Volkmann Ferenc 8gye örv — s
 Vorgic Jakab 3bhe gyal — s
 Vosztri Elemér 32gye 3szd gyal — s
 Vörös János 69gye örv — mh
 Vudrag Pero 3bhe gyal — mh
 Vujic Ilija 3bhe örv — s
 Vukovics Enoch 86gye 1szd gyal — s
 Vunk Gyula 32gye 11szd tiz — s
 Wagner Gáspár 32gye 2szd gyal — s
 Wamhura Ferenc 2Lue 3szd ul — s
 Wander István 33gye 13szd örv — s
 Wasic István 70gye 6szd gyal — mh
 Weber Ferenc 32gye 2szd gyal — s
 Weber István 69gye gyal — s
 Weimper Ferenc 32gye 10szd gyal — s
 Weinfurter Ferdinand 3bhe gyal — s
 Weisz Jenő 69gye örv — s
 Weissenfeld Jozsef 4ae 5szd ár — s
 Werner Ferenc 42gye gyal — s
 Wilk András 32gye 1szd tiz — s
 Winter Mór 42gye gyal — s
 Wolf Rezső 42gye tiz — s
 Wozsing Henrik 32gye 2szd tiz — mh

Zacek 2Lue 4szd ul — s
 Zatrok György 32gye 7szd gyal — mh
 Zavodsky Alajos 8gye gyal — mh
 Zawaczky Károly 32gye 7szd gyal — s
 Zierger József 3bhe szkv — s
 Zimoványi Pál 32gye 2szd gyal — s
 Zimmermann Oszkár 32gye 9szd gyal — s
 Zinnecker 2Lue 4szd ul — mh
 Zitzmann György 3bhe gyal — mh
 Zirdum Mato 3bhe gyal — s
 Zirdum Jozo 3bhe gyal — s
 Zivanovic Gjoko 3bhe örv — s
 Zivkovic 3bhe örv — s
 Zizak Péter 3bhe 2szd gyal — s
 Zódi József 86gye 2szd gyal — s
 Zöldhegyi János 86gye 13szd örv — s
 Zoloitz 3bhe gyal — s
 Zoltán Jenő 86gye 16szd tiz — s
 Zsidely István 69gye gyal — s
 Zsitva János 32gye 15szd gyal — s
 Zsoldos Andor 69gye szkv — s

A szerkesztésért és kiadásért
 Dr. SZILAGYI LAJOS FELELŐS.

A lapot a „Külügy—Hadügy” lapvállalat
 r-t. adja ki.

Merkantil-nyomda (Havas és Lehner) VIII.,
 Német-utca 27.

A napokban megjelent:

HANTOS ELEMÉR

orsz. képv.

A monarchia pénzügyi harc- készsége, mozgósítása és hadviselése

c. munkája, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia idei nagygyűlése a Lévy díjjal jutalmazott.

A jelenlegi viszonyok között alig képzelhető munka, amely nagyobb érdeklődésre tarthat számot, mint Hantos műve, amely a katonai mozgósítás és hadviselés összes gazdasági és pénzügyi kísérő jelenségeit tárgyalja és kimutatja, hogy a monarchia nemcsak katonailag, hanem pénzügyileg is teljesen felkészülve néz elébe a háborus bonyodalmaknak.

A könyvet melyből egy-két mutatóvénycikket már közöltünk a Magyar Tudományos Akadémia adta ki.

◆◆◆ Ara 3 korona. ◆◆◆

**BERETVÁS
ÉS SARLÓS**
 BUDAPEST IV.,
 Váci-utca 20 szám

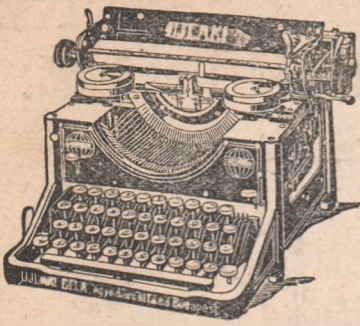
Angol és francia uri divat.
 Saját készítményű fehérnemű
 különlegességek

Fogak és fogsorok

aranykoronák, aranyhidak, teliesen szájpaddás nélkül, melveket nem kell és nem lehet a szájból kivenni, rágásr, beszédre azonnal használhatók, 24 órán belül elkészülnek. Vidékiek megvárhatják. Teelis 10 évi írásbeli iőtállás. Igen mérsékelt árak. Foghuzás, gyökérhuzás, fogtömések (plombák), beteg fogak gyögvitása stb. Tömések aranyból, platinából, porcellánból stb.

Barna I. fogorvosi és technikai rendelő-inté-
zete Budapest, Erzsébet-körút 54. fsz.

Elsőrendű
látható írásu

Ujlaki-írógépek

a legmodernebbek. Katonai és polgári hatóságok közkedvelt írógéptípusa. **Díjmentes bemutatás országoszerre.** Árjegyzék ingyen **Részletfizetésre is.** Tel. 122-60

UJLAKI-ÍRÓGÉPTELEP Budapest Erzs. betkörtút 18

1897. óta az írógépszakmában

EGYÉVI ONKÉNTESI SZOLGÁLAT.

Irta **Dr. Sajgó Jenő** nyug. főhadnagy.

Ára 1 korona 60 fillér.

Kapható a kiadóhivatalban.

Misoga Sándor

cs. és kir. udvari szállító
katonai szabó

Budapest IV.,

Váci-utca 36. Klotild-palota.

.. Telefonszám: 916. ..

Poloskairtást

jótállással. **Padló beeresztést,** acélforgácsolást, festést, mázolás, tapétázást olcsón vállal

Fuchs Budapest, Szendrő-u. 37.

Telefon 102-36.

Tiszteknek 10 százalék engedmény.

Telefonszám: József 36-46.

Szenes László

festék, kence, máz, kefe és háztartási áruk gyári raktára

Budapest, VIII. kerület

József-körút 72. szám.

HUNGÁRIA BANK R.-T.

BUDAPEST, IV. KER., KORONAHERCEG-UTCA 18.

Igazgatóság: Gróf Sztáray Sándor elnök, gróf Cagninacci Hyacinthe alelnök, báró Gerliczy Ferenc alelnök, gróf Zichy Géza Lipót alelnök, gróf Apponyi Gyula, Beniczky Ödön, gróf Cagninacci Pál, gróf Erdődy Sándor, báró Wulf de Flotow, báró Hatvany Károly, dr. Lippmann Frigyes. Mannberger Nothomb Albert, dr. Pekár Imre, gróf Choiseul-Praslin Gabriel, báró Frónay Szilveszter Gábor, Schleifer Bretislaw, gróf Seher-Thoss Béla. *Ugyvezei igazgatók:* dr. Aczél János, Walder Béla. *Cégvezei:* Horvátovics Ferenc, Lakatos Oszkár.

Bankosztály. Gabonaosztály. Műszaki osztály.
♦♦ **Mezőgazdasági osztály. Vasuti osztály.** ♦♦

TELEFON-SZÁM 164-84.

DERKITS ÉS TÁRSA

KATONA EGYENRUHAKÉSZÍTŐ
ÉS ANGOL FÉRFI-SZABÓSÁGA

BUDAPEST IV.,
KECSKEMÉTI-UTCA 5.

A POTTARTALEKOSI SZOLGÁLAT

ELNYERÉSE ÉS NŐSÜLÉSI ÜGYEK

Irta **Dr. Sajgó Jenő** nyug. főhadnagy.

Ára 1 korona 40 fillér.

Kapható a kiadóhivatalban.

HERMES

MAGYAR ALALANOS VALTO-
ÜZLET RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST IV.

Koronaherceg-u. 5 (Hermes-udvar).

Fiókpénztárak: V. Nádor u. 5. (Tőzsde-
palota); VI. Rakóczi-ut 20; VII. Baross-
tér 16. szám. — **Wien-i fiók:** I. St. ök
im Eisenplatz 3. (vorm. Felix Epstein).

Foglalkozik katonai házassági óvadások be-
szerzésével és az e célra szükséges ok-
mányok megszerzését és benyújtását
díjmentesen végzi el.

MERKANTIL NYOMDA

HAVAS ÉS LEHNER

BUDAPEST VIII., NÉMET-UTCA 27. SZ.

TELEFON-SZÁM: JOZSEF II-83.

Szt.-Lukácsfürdő

kávéház és vendéglő

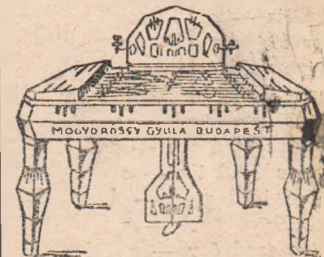
naponta délelőtt, délután és este

katonazene

Kitűnő ételek és italok. — Polgári
árak. — Figyelmes kiszolgálás.

WIRTH J. vendéglős.

Cimbalom

Legújabb szabados és élszerkezettel, részlete is. Csodálatos, tiszta hangú **GRAMOFON** (beszélőgép) 25 k. s feljebb. Hozzá: Fedák Sári, Király, Róza, Herzei, Pono, Caruso-tól legszébb ten ezek 2 korona 50 fillér.

Számos kitüntetés jó munkáért.

Fuvolák, tárogatók, citerák, harmonikák stb. Hurok. J. vitás műterem stb.

Mogyorossy Gyula

kir. szab. hangszergyár, Budapest, VII.,
Rákóczi ut 17 — Árjegyzék ingyen.